

ING Sector

Hét magazine voor

zakelijk Nederland

Environmental,
Social & Governance

De 'E' van ESG

CSRD column

Leendert-Jan Visser,
directeur MKB-Nederland

Interview

Elles Ogink, Head of ESG
ING Business Banking Nederland

do your thing

De 'E' van ESG

ESG staat voor Environment, Social en Governance.

Environmental

Wat houdt de 'E' van ESG in?

- Klimaatverandering en adaptatie
- Verontreiniging/vervuiling
- Watergebruik en mariene hulpbronnen
- Biodiversiteit en ecosystemen
- Materiaalgebruik & Circulaire economie

Social

- Eigen personeel
- Werknemers in de waardeketen
- Getroffen gemeenschappen en rechten van inheemse bevolking
- Consumenten en eindgebruikers

Governance

- Zakelijk gedrag

Rapportageverplichting (CSRD) vanaf 2025 voor bedrijven, 2 uit 3 criteria:

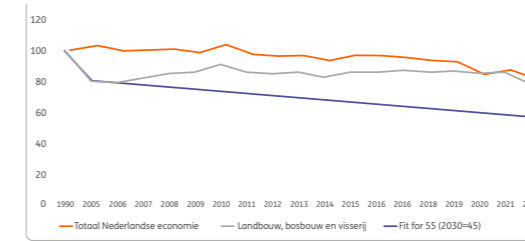
- > €50 miljoen omzet
- > €25 miljoen balanstotaal
- > 250 werknemers

Bron: ING Sector Banking.
Voor meer sectorinformatie: ing.nl/sector

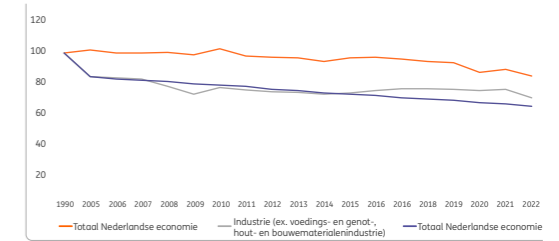
Broeikasuitstoot per sector

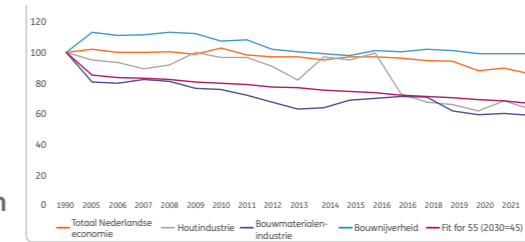
Agri

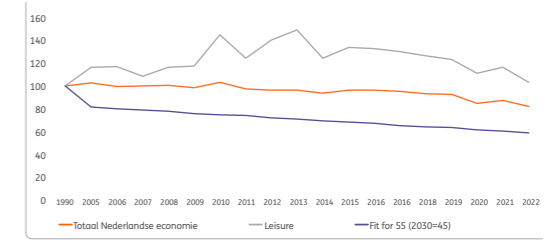
Industry

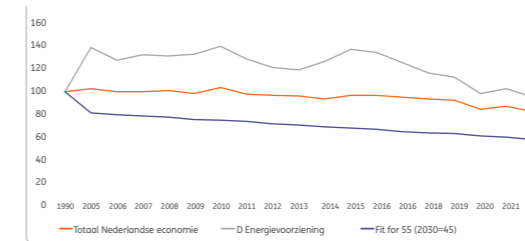
Building & Construction

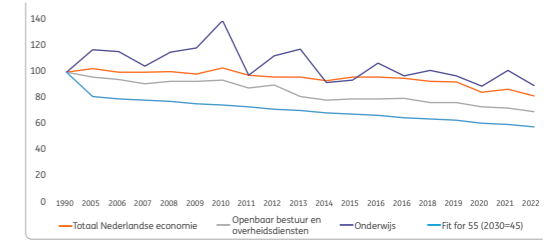
Leisure

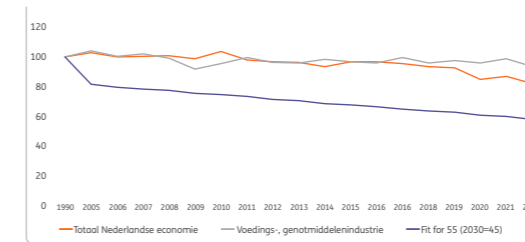
Energy

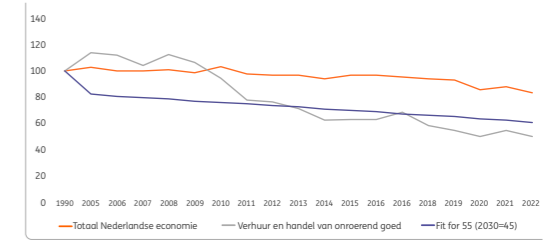
Public

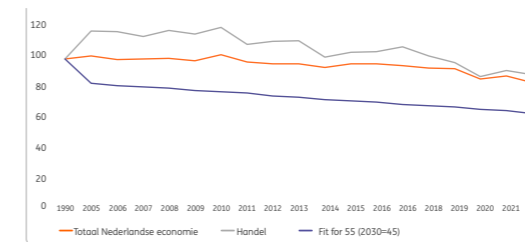
Food

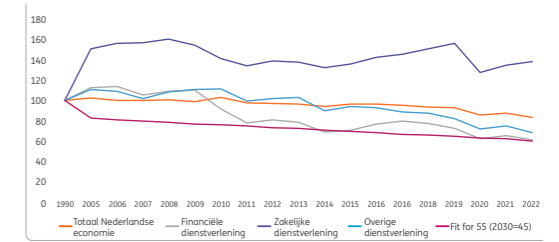
Real Estate

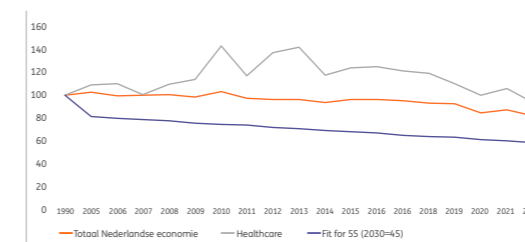
Trade & Retail

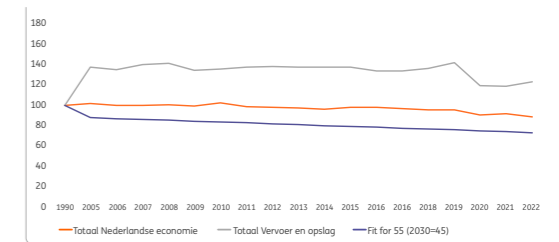
Services

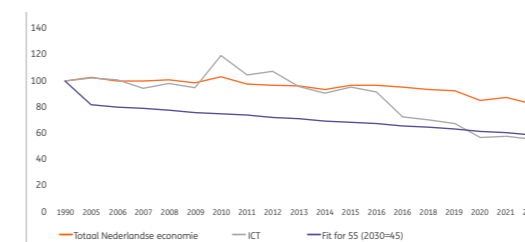
Healthcare

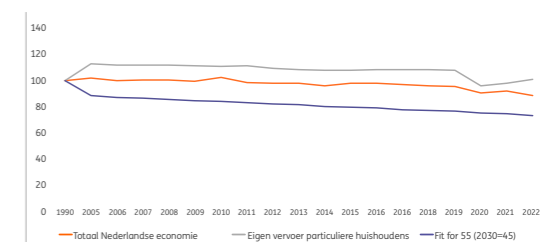
Transport & Logistics

ICT

Mobility

Duurzame toekomst:

CO₂ besparen met biobased teelt

De landbouw in Nederland staat voor de uitdaging om CO₂-emissies te verminderen. Om de reductiedoelen te halen zijn de komende jaren grote stappen nodig. Maar de landbouw heeft ook een unieke mogelijkheid om CO₂ vast te leggen in de bodem en in de gewassen. Gewassen nemen namelijk veel CO₂ op tijdens hun groei.

Een manier om CO₂ langdurig vast te leggen is door vezelgewassen te telen voor biobased bouwmaterialen. Zo kan de landbouw een belangrijke rol spelen in het circulair maken van de bouwsector.

Doelstelling voor biobased bouwen

De Nationale Aanpak Biobased Bouwen (NABB) bevat de plannen om een zelfstandige, natuur-inclusieve biobased (land)bouweconomie in Nederland te creëren. Vier ministeries werken samen aan deze plannen. Het doel van de NABB is om een groot aandeel natuurlijk bouw materiaal te gebruiken. Voor 2030 is het doel om minstens 30% van de woningen te bouwen met 30% biobased materialen of meer. Dit geldt ook voor isolatie en verduurzaming van de gebouwde omgeving.

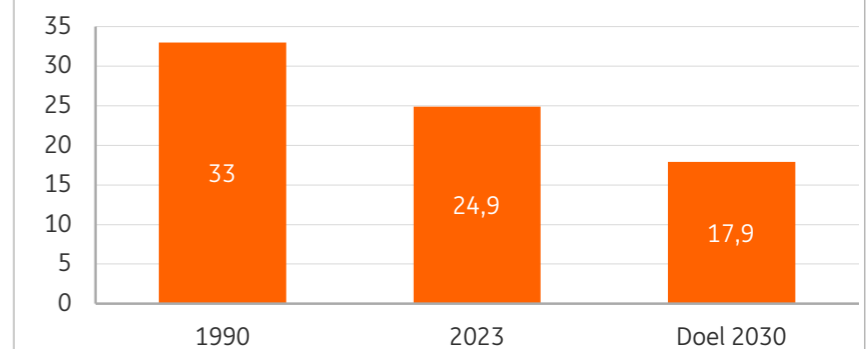
Om deze doelen te halen, moet de vezelteelt in de landbouw de komende jaren flink groeien. In 2030 is er 50.000 hectare vezelteelt nodig om de NABB-doelen te realiseren.

Ontwikkelingen in de teelt van vezelgewassen

We zien in 2024 een groei van 60% in het areaal vezelteelt. Het areaal vezelvlas is gegroeid naar 3.580 hectare en vezelhennep groeide naar 3.440 hectare.

Een belangrijke reden van de groei in het areaal vezelgewassen is waarschijnlijk de aanpassing van de regels in het Gemeenschappelijk

Uitstoot broeikasgassen in de land- en tuinbouw
Megaton CO₂-equivalent

Bron: CBS, bewerking ING Sector Banking

Landbouwbeleid (GLB). Hierdoor is het voor agrariërs financieel aantrekkelijker gemaakt om vezelgewassen te telen. →

In gesprek met Coen van Ruiten en Marieke Meeusen van Wageningen Economic Research

Recent hebben Coen van Ruiten en Marieke Meeusen, een onderzoek gepubliceerd over: 'Opties voor de teelt van vezelgewassen voor biobased bouwmaterialen in de Nederlandse landbouw'. Ik ga hierover in gesprek met hen.

Wat is er nodig om de groei in vezelgewassen naar 50.000 hectare in 2030 te realiseren?

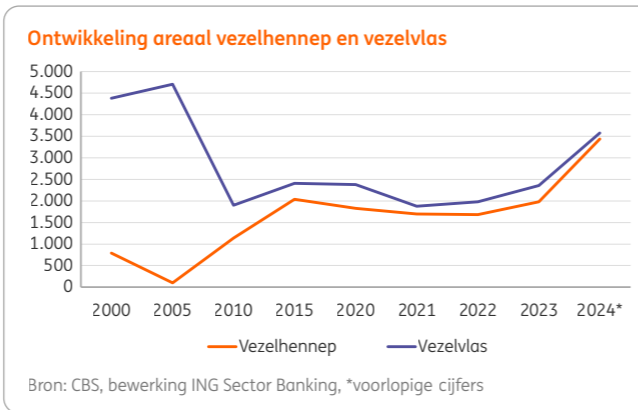
"De grond in Nederland is over het algemeen vruchtbaar en duur. Dat betekent dat ondernemers in eerste instantie kijken naar hoogrenderende gewassen. Dit zijn gewassen voor de voedingsmiddelenindustrie (menselijke consumptie) en voor veevoer. Daarna komt pas een vezelgewas ten behoeve van bijvoorbeeld de bouw.

Om groei te realiseren moet er allereerst marktvraag zijn. Als de opbrengst uit de markt onvoldoende is kan je dit eventueel (tijdelijk) aanvullen met publieke gelden omdat vezelgewassen bijdragen aan natuur en milieu. Daarnaast bieden carbon credits een mogelijkheid om de rentabiliteit op het gewenste niveau te krijgen.

De marktvraag is aanwezig en groeit, maar moet zich nog vertalen naar concrete orders. Het is een ingewikkeld proces om te komen tot

Drie tips voor ondernemers

- Kijk naar initiatieven in de omgeving en laat je informeren (operationeel en financieel).
- Reken niet direct op extra rendement, maar investeer in het ontwikkelen van kennis en kunde over biobased gewassen.
- Zorg voor goede prijsafspraken met je afnemers en werk hierin samen met andere agrariërs zodat er voldoende omvang aanwezig is.

acceptabele prijzen voor iedereen in de keten. Zeker omdat de bouwwereld en de landbouwwereld elkaar nog niet zo goed kennen. Hier is het, zeker in de beginfase, noodzakelijk dat er ondersteuning van de overheid is om te komen tot een efficiënte keten."

Welke gewassen zijn het meest kansrijk?

"Als eerste is dat stro van de graangewassen. Deze worden al veel geteeld in Nederland en er is al een infrastructuur van afzet. Wel is er met dit gewas concurrentie met de toepassing van stro in de veehouderij en als bodemverbeteraar. Dit kan ook een voordeel zijn voor de agrariërs om hiermee te starten, omdat er diverse afzetmarkten zijn.

Eénjarige vezelgewassen, zoals vlas en vezelhenneep, passen goed in een rotatiesysteem bij akkerbouwbedrijven. Deze gewassen zijn kansrijk. Een cluster van bedrijven moet de teelt oppakken. Specifieke machines zijn nodig voor de oogst. Zonder cluster is de teelt economisch nog lastiger rendabel te krijgen. Door clusters te vormen, zijn machines rendabeler in te zetten. Meerjarige gewassen als olifantsgrassen en de kiriboorn (ook bekend als Anna Paulownia) passen vooral op gronden die langere tijd aan de land- en tuinbouw worden onttrokken of bij agrariërs die in hun bedrijfsvoering een afbouwende fase in gaan en minder arbeid willen inzetten."

Wat zijn op dit moment de grootste belemmeringen in de teelt van vezelgewassen?

"De grootste belemmering is de rentabiliteit. Het gewas moet een bijdrage leveren aan het inkomen van de agrariër en concurreren met de

Coen van Ruiten en Marieke Meeusen: "De transitie van fossiel naar biobased is onomkeerbaar. Transitie kenmerken zich door grote onzekerheden en ontwikkelingen. Dat zien we hier ook terug."

Jan Willem van den Berg, ING Sector Banker Agri: "Er liggen mogelijkheden voor het rendabel telen van biobased gewassen. Daarvoor is nodig dat de keten van agrariër-verwerker-bouwer voldoende omvang krijgt."

Wat vindt Jan Willem van den Berg, Sector Banker Agri?

"We zien wat meer initiatieven met biobased gewassen. Het gaat nog langzaam maar er is beweging. Iedereen in de keten moet uiteindelijk kunnen verdienen. In het begin kan dit deels met publieke middelen, maar uiteindelijk moet de markt het overnemen.

Momenteel wordt de teelt van biobased gewassen gestimuleerd met GLB gelden. Maar het is belangrijker om voor voldoende marktvraag te zorgen. Om over zes jaar 30% van de woningen te bouwen met biobased materialen moet een passende marktvraag gecreëerd worden. Meer vraag leidt tot betere prijzen voor de gewassen. Als de opbrengstprijs kan concurreren met andere gewassen, kan het areaal snel groeien.

Voor de telers is het belangrijk om een deel van de verwerking zelf te doen. Zo creëer je meer waarde voor de landbouwsector."

huidige gewassen. Anders teelt de agrariër de gewassen niet. De keten voor deze gewassen is nog niet volwassen, hier is een (tijdelijk) duwtje in de rug voor nodig om dit verder te ontwikkelen. Als er voldoende vraag is naar biobased gewassen met een concurrerende prijs voor de agrariër kan de ontwikkeling snel gaan."

Wat is de meest kritische succesfactor?

"De succesvolle teelt van nieuwe producten wordt met name bepaald door ondernemerschap, risicomangement en duurzame relaties tussen overheid en markt. Biobased teelten hebben vaak lage winstmarges en ketens die nog volop in ontwikkeling zijn. Om de businesscase voor de agrariër rond te krijgen zijn extra elementen nodig. Denk aan de subsidies vanuit het GLB-beleid, aanvullende diensten en Carbon-credits of dat lagere (arbeids)kosten de teelt aantrekkelijk maken."

Kijk [hier](#) voor het volledige rapport van beide onderzoekers. ■